

איך אחרת ולמה?

שגרה לתקשר תוך גישור על הבדלים/שונות.

התלמיד משמיע הצהרה ומסביר את כוונתו	1. מה שברצוני לומר הוא...
התלמיד בוחן את הכוונה, הקהל והנסיבות לקראת ניסוח מחדש (שפה, טון, שפת גוף)	2. איך עוד אוכל לומר זאת? ומדוע?
התלמיד בוחן את הכוונה, הקהל והנסיבות לקראת ניסוח מחדש (שפה, טון, שפת גוף)	3. איך עוד אוכל לומר זאת? ומדוע?

המטרה: איזה סוג חשיבה מעודדת שגרה זו?

כדי שנוכל לתקשר כראוי בנסיבות תרבותיות, חברתיות או לשוניות מורכבות, עלינו ללמוד כיצד להתאים את הדרכים שבהן אנו מביעים את עצמנו. לדוגמה, עלינו להתאים את המשלב שלנו (למשל, אקדמי לעומת לא פורמלי) לרמת הרשמיות הנדרשת מעצם ההקשר. אנו יכולים להתאים את בחירת המילים שלנו (שווה בלתי חוקי או אדם במעמד של מהגר שאינו מתועד) תוך ההתחשבות בנקודת המבט או הניסיון של האחר, וכמו כן אנו עשויים להתאים את העמדה שבה אנו נוקטים (קרבה רגשית) לרעיונות שאנו מביעים. לעתים, הצורך לקחת חלק בשיח של קהילות אחרות משלנו באופן מכבד ויעיל דורש מאיתנו להשתמש בביטויים מקומיים, בשפות שונות או במערכת סמלים זרה, תוך הקפדה על שפת גוף ונורמות תרבותיות של תקשורת ומרחב אישי.

מטרת השגרה הזו היא לפתח נטייה לקיום תקשורת נאותה עם קהלים מגוונים, תוך קידום ההבנה של התלמידים, כי (א) יש להם אפשרויות בחירה תקשורתיות וכי (ב) לכוונה, להקשר ולקהל יש חשיבות בכל מה שנוגע לקיום תקשורת נאותה, במיוחד כאשר מדובר בפערים תרבותיים, דתיים, כלכליים או לשוניים. באופן ספציפי, ובעזרת חזרות רפלקטיביות מרובות על טיעון מסוים (תגובה, סיפור, שאלה), השגרה מזמינה את התלמידים: לבחון את התוכן, הקהל, המטרה והנסיבות הנוגעים לתקשורת (מה, למי, מדוע והיכן), ללטש את השימוש בסמלים (ורבליים, חזותיים, לא ורבליים) לצורך איתור צורות ביטוי שמתאימות להקשר וכן להעמיק ולחשוב אודות תקשורת ותקשורת לקויה.

יישום: מתי והיכן ניתן להשתמש בכך?

השגרה מתאימה לנסיבות תקשורתיות רבות. אלה עשויות לכלול תרחישים בין-תרבותיים אשר קיימים בתוכנית הלימודים, כגון סיפור, אירוע היסטורי, קונפליקט או ממצא מדעי. הן אף עשויות לכלול רגעים שבהם התלמידים מציגים מחדש רעיונות או תופעות, למשל בעת הפקת גרפים במסגרת לימודי סטטיסטיקה, עיצוב כרזה, מתן פרשנות ליצירת אמנות. הנסיבות התקשורתיות אף עשויות לכלול דיונים שגרתיים בכיתה או אינטראקציות לא פורמליות בבית הספר או מחוצה לו. בעת בחירת נסיבות תקשורתיות לצורך ניתוח, ניתן לתת עדיפות לגירויים שונים שפותחים פתח לחשיבה אודות המורכבויות של דיאלוגים שמתקיימים נוכח הבדלים, כמו גם לרפרטואר העשיר של בחירות תקשורתיות אפשריות. דוגמאות לגירויים יכולות להיות קטעי סרטים, דברים שנכתבו על ידי התלמידים עצמם, שיח כיתתי, יצירות אמנות.

השקה: מהן כמה עצות אפשריות להפעלה של השגרה ולישימוש בה?

הכנת התלמידים לשימוש בשגרה זו עשויה לכלול את הפניית תשומת לבם לחשיבותן של אינטראקציות תרבותיות ראויות, יעילות ומכבדות ולערך הטמון בחשיבה אודות האופן שבו אנו מקיימים תקשורת עם הזולת, במיוחד עם אנשים שחיייהם שונים משלנו. התלמידים יזדקקו להבנה ראשונית של הכוונה, הקהל והנסיבות, כמפתח לחשיבה אודות תקשורת מורכבת. בנוסף, הם יצטרכו להיות מודעים למגוון אמצעי התקשורת שעומדים לרשותם (לדוגמה, שפת גוף, שפה ורבאלית ושפה חזותית).

הביטוי "איך עוד אני/אתה יכול לומר זאת ומדוע?" ניתן לשימוש ברמות שונות של מבניות. במקרים מסוימים, התלמידים עשויים להשתמש בחזרות המרובות שמאפשרת השגרה לצורך חקר בחירות תקשורתיות אפשריות עבור תרחיש נתון, ובחירה באפשרות הרצויה. לחילופין, השאלה הפשוטה "איך עוד אני/אתה יכול לומר זאת ומדוע?" יכולה אף היא לעמוד בפני עצמה ולהפוך להתרחשות נפוצה בכיתה, כזו שנמצאת בשימוש על ידי מורים ותלמידים, לצורך ליטוש האיכות של התקשורת. בדרך כלל, שימוש בלתי רשמי בשגרה אינו מצריך חזרות מרובות. בעת הכוונת התלמידים לאורך השגרה, ניתן לשקול חלוקה של התלמידים לזוגות לצורך משו. חברי התלמידים יכולים לסייע להם בגיבוש הבנה טובה של הקהל.

חשוב לעודד את התלמידים לשקול את כוונת הדובר, הקהל וההקשר בבואם לנסח מחדש את הטענות הרלוונטיים. אם לא תעשו כן, קיים חשש שהשגרה תגרום לתלמידים לחזור על צורות פחות יעילות של תקשורת, או לחזק תפיסות שגויות תוך כדי התקשורת. בלי קשר לנושאים או להקשרים שבהם נעשה שימוש בשגרה, חשוב לאפשר לתלמידים לספק הסבר ברור בנוגע לבחירות התקשורת שלהם, שכן ההסברים שלהם יחשפו מהי הבנתם הנוכחית בנוגע לדרישות התקשורתיות. כמו במקרה של כל שגרות החשיבה העוסקות בחשיבה גלובלית, מומלץ להתייחס לתשובות התלמידים כאל נקודת ההתחלה - ולא דווקא הסיום - של שיח שיאפשר למורים ולעמיתים להציע נקודות מבט ולהעשיר את היכולות התקשורתיות.

מהי מיומנות גלובלית?

ניתן להגדיר מיומנות גלובלית כיכולת וכנטייה להבין ולפעול בהקשר לנושאים בעלי חשיבות גלובלית (Boix Mansilla & Jackson 2011). תלמידים בעלי מיומנות גלובלית מתכוננים להתמודדות עם חברות מורכבות ועם הכלכלה הגלובלית על ידי כך שהם לומדים כיצד לחקור את העולם שמעבר לסביבתם הקרובה, תוך הגדרה והשלטת היגיון בנושאים בעלי חשיבות. כיצד אוכלוסיות מהגרים מסתגלות למקומות עבודה ולמקומות מחייה חדשים? באילו כלים משתמשות ממשלות לצורך קידום פיתוח כלכלי וביעור העוני הקיצוני? מהי מערכת אקולוגית וכיצד פועלות מערכות אקולוגיות שונות ברחבי העולם? תלמידים בעלי מיומנות גלובלית אף לומדים לזהות נקודות מבט שלהם ושל אחרים, תוך ניסוח והסבר מעמיק של נקודות מבט אלה באמפתיה ובכבוד. תלמידים בעלי מיומנות גלובלית יכולים לתקשר למרות ההבדלים ולגשר על פני פערים תרבותיים, לשוניים, כלכליים ודתיים - שתי יכולות נוספות, שלהן חשיבות מיוחדת בחברות המפוצלות של ימינו, המקיימות בין לבין עצמן קשרים פנימיים. מעל לכול, וכדי שיהיו מוכנים לקחת חלק ולעבוד בעולם כמו שהוא היום, התלמידים צריכים ללמוד לנקוט פעולה אחראית. עליהם ללמוד לזהות הזדמנויות לנקיטת פעולה פרודוקטיבית, בפיתוח ומימוש של תכניות מושכלות. מסגרת זו מניחה שתלמידים מוכנים רואים את עצמם כאזרחים וכעובדים משכילים, מתחשבים, מלאי חמלה ויעילים, הפועלים בזמנים משתנים (Boix Mansilla & Jackson 2011).

מיומנות גלובלית נתפסת כיכולת להבין, כלומר ליישם מושגים מתחומי הלימוד, תיאוריות, רעיונות, שיטות או ממצאים במצבים בלתי מוכרים, לפתור בעיות, לספק הסברים, לפתח מוצרים או להציע פרשנות חדשנית לתופעות שונות (Boix Mansilla & Gardner 1999). היא מתמקדת בסוגיות בעלות חשיבות גלובלית ובפעולה שמטרתה שיפור תנאים; הלמידה צריכה להיות בעלת רלוונטיות ברורה לתלמידים ולעולם. כאשר נלקחת בחשבון המשמעות, תכנית הלימודים של היכולת הגלובלית הופכת לקריאה לקידום האותנטיות, להתבוננות זהירה בנושאים שחשוב ביותר לבחון בעולם העכשווי (Perkins 2015).

לסיום, "מיומנות גלובלית" כנטייה מובנית נוגעת גם לתחושת הבעלות של התלמידים ולשינוי ארוך טווח. החוקרים של Project Zero מעלים את האפשרות, כי נטיות חשיבה כרוכות ביכולת לחשוב על בסיס מידע, ברגישות כלפי הזדמנויות לעשות כן הקיימות בעולם האמיתי ובנטייה לעשות זאת לאורך זמן (Perkins et al 1993, Tishman et al 1993). נטיות אינן אלא "שיירים" של למידה מעבר להקשרים פורמליים (Ritchhart 2014); הן נוגעות ל"סוג האדם" שהתלמיד הופך להיות (Boix Mansilla & Gardner 2000). באופן כללי, נטיות של מיומנות גלובלית כוללות:

- נטייה לתהות בנוגע לקנקנו של העולם (לדוגמה, עיסוק בשאלות של חשיבות, חקר קשרים מקומיים-גלובליים וחיפוש מידע מעבר לסביבה המוכרת, תוך תיאור, הסבר ופיתוח של עמדה ביחס לעולם).
- נטייה להבין נקודות מבט מרובות - של אחרים ושלכם (לדוגמה, תוך התייחסות להקשרים תרבותיים, התנגדות לסטריאוטיפים והערכה של הכבוד האנושי המשותף - במיוחד בעת שהתלמידים מקיימים אינטראקציות עם אחרים, שהמסלולים שבחרו שונים במידה רבה משלהם).
- נטייה לעסוק בדו שיח מכובד (גישה על פני פערים תוך הקשבה אדיבה, שיתוף תוך הפגנת אומץ, פתיחות והגינות, לצד התחשבות בקהל ובהקשר).
- נטייה לנקוט בפעולה אחראית (הנטייה לראות ולגבש הזדמנויות לשיפור תנאים, כמו גם שיתוף פעולה עם אחרים והמרצה עצמית לפעולה).